

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบและการถ่ายทอดการฝึกอบรมวิชาชีพห้องสมุดสำหรับผู้ต้องขังในทัณฑสถานจังหวัดปทุมธานี" โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ 5 ขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ของ ดิลก พจนโงษ์ (2551: 17-35) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมและสภาพปัญหา

1. ศึกษาความต้องการฝึกอบรม

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักการเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ การดำเนินงานฝึกอาชีพผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ หลักการเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมของผู้ต้องขังในทัณฑสถาน/เรือนจำ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเป็น การศึกษาและวิเคราะห์ความหมาย แนวคิดในการฝึกอบรมและการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อนำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด สำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

1.2 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการถ่ายทอดการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ เช่น ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านเนื้อหา ด้านสถานที่ ด้านวิทยากร ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการฝึกอบรม เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อนำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์มาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการศึกษาค้างนี้ เป็นผู้ต้องขังของเรือนจำ/ทัณฑสถานในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 แห่ง รวมผู้ต้องขังทั้งสิ้น 12,145 คน ซึ่งเป็นการสำรวจและสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรของผู้ต้องขังเรือนจำ/ทัณฑสถานในจังหวัดปทุมธานี

รายชื่อ	จำนวนประชากร
1. เรือนจำจังหวัดปทุมธานี	2,693
2. เรือนจำอำเภोधัญบุรี	1,205
3. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี	397
4. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี	4,851
5. ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจังหวัดปทุมธานี	1,883
6. สถานกักขังกลางจังหวัดปทุมธานี	1,116
รวม	12,145

ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุดในครั้งนี้เป็นผู้ต้องขังของเรือนจำ/ทัณฑสถานในจังหวัดปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักเกณฑ์การคำนวณจากตารางของยามาเน (Yamane, Taro, 1973: 275) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ดังนั้น จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 846 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการจัดชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากรที่ได้จากเรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งและได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้ต้องขังเรือนจำ/ทัณฑสถานในจังหวัดปทุมธานี

รายชื่อ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. เรือนจำจังหวัดปทุมธานี	1,116	78
2. เรือนจำอำเภोधัญบุรี	1,883	131
3. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี	2,693	187
4. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี	1,205	84
5. ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจังหวัดปทุมธานี	4,851	338
6. สถานกักขังกลางจังหวัดปทุมธานี	397	28
รวม	12,145	846

2.3 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการถ่ายทอดการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุด คือ ผู้ต้องขังที่สังกัดในเรือนจำ/ทัณฑสถานของจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 แห่ง ซึ่งหัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจของแต่ละเรือนจำ/ทัณฑสถานเป็นผู้คัดเลือก โดยรับสมัครจากผู้ต้องขังที่มีหน้าที่ดูแลห้องสมุดในระหว่างต้องโทษ หรือผู้ที่กำลังจะพ้นโทษ หรือจากผู้ที่มีความสนใจหรือสมัครใจในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุด จำนวนแห่งละ 1 รุ่นๆ ละไม่เกิน 25 คน (เพื่อความสะดวกในดูแล) รวมทั้งสิ้น 6 รุ่น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ เดือน เมษายน-เดือน มิถุนายน 2552

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งตามขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบข้อบังคับและแนวทางแก้ไขปัญหาในการฝึกอบรมวิชาชีพที่ผ่านๆ มา รวมทั้งสัมภาษณ์ถึงสภาพปัญหา ความต้องการฝึกอบรมและการติดตามผลการฝึกอบรมของผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกอบรมที่ผ่านๆ มา เพื่อนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังเรือนจำ/และทัณฑสถานต่อไป

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสำรวจการฝึกอบรมวิชาชีพที่ผ่านมา และสำรวจความต้องการฝึกอบรมด้านวิชาชีพห้องสมุด ซึ่งก่อนสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้สำรวจความพร้อมของเรือนจำ/ทัณฑสถานแต่ละแห่งก่อนนำข้อมูลมาตั้งเป็นข้อคำถาม

สำหรับแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการฝึกอบรมด้านเนื้อหา ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาการถ่ายทอดการฝึกอบรมออกเป็น 5 หัวข้อ คือ การวิเคราะห์เลขหมู่ด้วยระบบทศนิยมของดิวอี้ การสืบค้นสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์ การเขียนเอกสารอ้างอิง การทำบัตรรายการทรัพยากรสารสนเทศและการซ่อมหนังสือ โดยใช้เนื้อหาจากหนังสือ วิชาการเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด และจากหนังสือวิชา ห้องสมุดและสารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า ของรุ่งฤดี อภิวัฒน์ศรีและคณะ (2551) เป็นแนวทางในการนำหัวข้อมาเป็นข้อคำถามด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการถ่ายทอดการฝึกอบรมในครั้งนี้และเป็นเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขังหลังได้รับการปลดปล่อยออกไป

ส่วนรูปแบบการถ่ายทอดการฝึกอบรมนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีแบบของทัณฑสถาน/เรือนจำ ของแต่ละแห่งก่อนว่าสามารถใช้เครื่องมือ อุปกรณ์หรือสื่อประเภท

ใบบ้างในการถ่ายทอดการฝึกอบรม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังต่อไป

สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการฝึกอบรมวิชาชีพที่ผ่านมา นั้น ข้อมูลที่ได้รับสามารถนำผลการวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาหาแนวทางการจัดโครงการหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุดที่เหมาะสมกับผู้ต้องขัง

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นที่ได้รับจากการถ่ายทอดการฝึกอบรมในครั้งนี้

4. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูล แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านห้องสมุดสำหรับผู้ต้องขังในทัณฑสถาน ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดและเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างแบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) และแบบสอบถาม ต่อไป

4.2 นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นข้อคำถามและประเด็นคำถาม

4.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) และแบบสอบถามฉบับร่างตามขอบเขตในการวิจัยโดยการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการในการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543: 98-104) การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ ของภัทรา นิคมานนท์ (2534: 34-44) และหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2543: 60-67)

4.4 สำหรับการสร้างแบบสอบถามนั้น ข้อที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้หลักการของลิเคอร์ท (Likert) และของบุญชม ศรีสะอาด (2543: 65) ในการกำหนดค่าระดับของข้อคำถามในแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด	ตรวจให้ 5 คะแนน
มีระดับความคิดเห็นมาก	ตรวจให้ 4 คะแนน
มีระดับความคิดเห็นปานกลาง	ตรวจให้ 3 คะแนน
มีระดับความคิดเห็นน้อย	ตรวจให้ 2 คะแนน
มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	ตรวจให้ 1 คะแนน

4.5 ทำหนังสือถึงคณะกรรมการศิลปะศาสตร์ เพื่อให้ทำหนังสือเรียนเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากเรือนจำ/ทัณฑสถานในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้าน สถิติ จำนวน 1 ท่าน ประกอบด้วย

- 4.5.1 นายเกียรติศักดิ์ เวชวงค์วาน ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดปทุมธานี
- 4.5.2 นายทวี ดวงธัมมา ผู้บัญชาการเรือนจำอำเภอธัญบุรี
- 4.5.3 นายอารีย์ เฉลยสุข ผู้อำนวยการทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี
- 4.5.4 นายวิษณุ ประจกกิจ ผู้อำนวยการทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจังหวัดปทุมธานี
- 4.5.5 นายนิพนธ์ พรหมเสน ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง รักษาราชการแทนผู้อำนวยการทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี
- 4.5.6 นายไพโรจน์ แต่สุวรรณ ผู้อำนวยการทัณฑสถานกักขังกลางจังหวัดปทุมธานี
- 4.5.7 อาจารย์จงกล สุภารัตน์ หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรม-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

4.6 นำเสนอเครื่องมือการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) (ศิริพงษ์ เสาภายน, 2546: 79) โดยเลือกที่มีดัชนีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นข้อคำถามและได้คุณภาพโดยภาพรวมของค่า IOC เป็น 0.95

4.7 นำเครื่องมือการวิจัยจากการตรวจแก้ไขของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4.8 นำเครื่องมือที่พัฒนาและแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ต้องขังที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน จากเรือนจำอำเภอธัญบุรี

4.9 นำแบบตามที่ได้รับกลับคืนตามขั้นตอนที่ 4.8 ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 99) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเป็น 0.83

4.10 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ จัดพิมพ์และนำไปเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

5.1 ทำหนังสือถึงคณะกรรมการศิลปะศาสตร์ เพื่อขออนุญาตให้คณะ ทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อให้มหาวิทยาลัยฯ ทำหนังสือถึงกรมราชทัณฑ์ใน

การอนุญาตให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและถ่ายทอดการฝึกอบรม
ในเรือนจำ/ทัณฑสถานของจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 แห่ง (ภาคผนวก ง)

5.2 เมื่อกรมราชทัณฑ์ ครอบรับและอนุญาตให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเข้าไปเก็บ
รวบรวมข้อมูลได้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงคณะศิลปศาสตร์อีกครั้ง เพื่อให้คณะฯ ทำหนังสือถึง
เรือนจำ/ทัณฑสถานของจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 แห่ง ในการอนุญาตให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเก็บ
รวบรวมข้อมูลและถ่ายทอดการฝึกอบรมต่อไป (ภาคผนวก ง)

5.3 ประสานงานกับฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจของเรือนจำ/ทัณฑสถาน
จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลและวิธีการถ่ายทอดการ
ฝึกอบรมให้กับผู้ต้องขัง พร้อมทั้งศึกษากฎระเบียบของเรือนจำ/ทัณฑสถานแต่ละแห่งในการนำ
เอกสารและอุปกรณ์การฝึกอบรมเข้าไปถ่ายทอดการฝึกอบรม

5.4 เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั้ง 6 แห่งแล้ว ผู้วิจัย
ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ แจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จากเรือนจำ/ทัณฑสถานของ
จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 แห่ง พร้อมทั้งทำการสอบถามเพิ่มเติมสำหรับแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือ ทั้งแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 12 ฉบับและ
แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 846 ฉบับ มาวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลการวิเคราะห์
ข้อมูล มาพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมวิชาชีพห้องสมุดที่เหมาะสมกับผู้ต้องขัง โดยนำข้อมูล
ที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 แบบสอบถามฉบับที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถาม
ให้เลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นคำถามให้
เลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการฝึกอบรมวิชาชีพที่ผ่านๆ มาเป็น
คำถามแบบให้เลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่
(Frequency)

6.2 แบบสอบถามฉบับที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถาม
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการถ่ายทอดการ
ฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุด แบ่งเป็น 5 หัวข้อ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบโดยใช้มาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating-Scale) 5 ระดับ คือ

- ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ หาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งโดยรวม รายด้านและรายข้อ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Statistical Package for Social Science (SPSS) แล้วแปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ความหมาย

4.51 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม

1. กำหนดโครงสร้างหลักสูตร สภาพปัญหาและความจำเป็น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างหลักสูตรการถ่ายทอดการฝึกอบรม ตามกรอบแนวคิดจากแบบสอบถามฉบับที่ 1 ที่ได้ทำการสำรวจความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพห้องสมุด จำนวน 846 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากผลการวิจัยขั้นสำรวจความต้องการและปัญหามาใช้ประกอบในการกำหนดโครงสร้างของเนื้อหาในหลักสูตร

1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการฝึกอบรมและวิธีสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาในหลักสูตร

1.3 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรม โดยการวิเคราะห์โครงสร้างและเนื้อหาที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม กำหนดรายละเอียดของหลักสูตร สื่อ วิธีการ ระยะเวลาในการฝึกอบรม และกำหนดวิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิชาการในด้านห้องสมุด จำนวน 5 คน (ภาคผนวก จ)

1.4 กำหนดกิจกรรมในการฝึกอบรม โดยใช้สไลด์ประกอบคำบรรยายด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังและเน้นการฝึกปฏิบัติให้ได้รับประโยชน์และเหมือนจริงมากที่สุด

1.5 จัดทำเอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยร่างหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม สื่อการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรม การวัดและประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม

1.6 นำหลักสูตรฝึกอบรมส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบพิจารณาโครงสร้างเนื้อหา ความครอบคลุมและความเหมาะสม จำนวน 7 ท่าน (ภาคผนวก ก) เมื่อได้รับกลับคืนมาผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะสมและเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นแบบประเมิน ความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถาน โดยตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่สอดคล้องต้องแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

1. จัดทำโครงการหลักสูตรวิชาชีพด้านห้องสมุดให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังตามผลการวิจัยและขอแนะนำจากหัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจของเรือนจำ/ทัณฑสถานแต่ละแห่ง เพื่อให้รูปแบบการฝึกอบรมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. นำหลักสูตรการฝึกอบรมไปทดลองใช้กับผู้ต้องขัง โดยผู้วิจัยประสานงานกับเรือนจำอำเภอรัญบุรี เพื่อขอทดลองการถ่ายทอดรูปแบบการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุดที่ได้พัฒนาขึ้นมา จากผู้ต้องขังที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการถ่ายทอดการฝึกอบรมจริง จำนวน 25 คน ซึ่งทำการทดลองโดยการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (One Group Pretest-Posttest Design) และนำผลจากการทดลองการถ่ายทอดการฝึกอบรมมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรม

1. ทำหนังสือถึงคณะศิลปศาสตร์เพื่อขออนุมัติหลักสูตรโครงการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุดสำหรับผู้ต้องขังตามโครงการวิจัย (ภาคผนวก ง)

2. ทำหนังสือถึงคณะศิลปศาสตร์เพื่อให้ทำหนังสือถึงเรือนจำ/ทัณฑสถานทั้ง 6 แห่งเพื่อขออนุญาตเข้าไปถ่ายทอดหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพห้องสมุดตามโครงการวิจัย

3. ดำเนินการถ่ายถอดการฝึกอบรมวิชาชีพห้องสมุดแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จังหวัดปทุมธานี 6 รุ่นๆ ละ 5 วัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการถ่ายถอดการฝึกอบรมจากทัณฑสถาน/เรือนจำ ดังนี้

รุ่นที่ 1 สถานกักขังกลางจังหวัดปทุมธานี ระหว่างวันที่ 22-24, 27-28 เมษายน 2552

รุ่นที่ 2 ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี ระหว่างวันที่ 29-30 เมษายน, 6-7 พฤษภาคม 2552

รุ่นที่ 3 ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ระหว่างวันที่ 12-15, 18 พฤษภาคม 2552

รุ่นที่ 4 เรือนจำจังหวัดปทุมธานี ระหว่างวันที่ 19-22, 25 พฤษภาคม 2552

รุ่นที่ 5 ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ระหว่างวันที่ 26-29 พฤษภาคม-1 มิถุนายน 2552

รุ่นที่ 6 เรือนจำอำเภอรัญบุรี ระหว่างวันที่ 5, 12, 19, 25-26 มิถุนายน 2552

ก่อนการถ่ายถอดการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อ วิทยากรได้ทำการทดสอบ (Pretest) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน แล้วดำเนินการถ่ายถอดการฝึกอบรมตามเนื้อหาของหัวข้อ การวิเคราะห์เลขหมู่ด้วยระบบทศนิยมของดิวอี้ การสืบค้นสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์ การทำบัตรรายการทรัพยากรสารสนเทศ การเขียนเอกสารอ้างอิงและการซ่อมหนังสือที่ได้สร้างพัฒนา และสร้างรูปแบบการฝึกอบรมขึ้นมาให้เหมาะสมกับการถ่ายถอดการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมหลังจากจบเนื้อหาแต่ละหัวข้อ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมในแต่ละหัวข้อและเมื่อถ่ายถอดการฝึกอบรมเนื้อหาครบแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังการฝึกอบรม (Posttest) อีกครั้ง พร้อมกันนี้เมื่อฝึกอบรมครบตามหลักสูตรของโครงการเป็นเวลา 5 วัน ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกอบรมต้องทำการประเมินผลการถ่ายถอดการฝึกอบรมด้วยแบบสอบถามอีกหนึ่งครั้ง

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการใช้รูปแบบฝึกอบรม

1. การประเมินผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยติดตามผลการปฏิบัติจริงหลังจากการฝึกอบรมของแต่ละรุ่นเสร็จสิ้นลง จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกอบรม 6 รุ่นๆ ละ 25 คน ส่วนการกำหนดกลุ่มตัวอย่างนั้น หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ต้องขังที่กำลังจะพ้นโทษ หรือมีโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 1 ปี และเป็นผู้ที่มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพด้านห้องสมุด หรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่ดูแลห้องสมุดในระหว่างต้องโทษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 1 ฉบับ คือ แบบสอบถาม สอบถามความคิดเห็นต่อการถ่ายทอดการฝึกอบรม ซึ่งการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการถ่ายทอดการฝึกอบรมในครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการในการสร้างแบบสอบถาม เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1

3. เมื่อทำการฝึกอบรมครบตามหลักสูตรแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนจะได้รับมอบวุฒิบัตรจากผู้อำนวยการ/ผู้บัญชาการ เรือรบ/ทัณฑสถานและผู้เข้ารับการฝึกอบรมสังกัดอยู่